

**LIETUVOS ARCHITEKTŲ RŪMŲ VILNIAUS REGIONINĖS ARCHITEKTŲ TARYBOS
IŠVADA**

2019 m. balandžio 24 d.
Vilnius

Posėdžių pirmininkė – Dalia Dijokienė.

Posėdžių sekretorė – Jovita Pauplienė.

Vilniaus regioninės architektūros tarybos (toliau – Taryba) nariai, dalyvavę priimant sprendimą: Lukas Rekevičius, Edgaras Neniškis, Juozas Vaškevičius, Saulius Misevičius, Saulius Motieka, Kęstutis Zaleckis.

Nuo Projekto svarstymo nusišalino Tarybos nariai: Mindaugas Pakalnis.

Nuo Projekto svarstymo, remiantis Tarybos nuostatų 47 punktu, Tarybos pirmininko sprendimu dėl galimo interesų konflikto, nusišalinti Tarybos nariai: Giedrė Filipavičienė.

Paaikškinimus Tarybos posėdyje davė:

SĮ „Vilniaus planas“ atstovė, projekto vadovė Jurga Silvija Večerskytė-Šimeliūnė;

Vilniaus miesto savivaldybės vyriausiasis architektas Mindaugas Pakalnis.

Prašymą pateikusieji:

Visuomeninio neformalaus judėjimo „Gelbėkime Vilniaus medžius“ administratorė dr. Jekaterina Lavrinec.

Klausimas svarstytas Vilniaus RAT iniciatyva.

Posėdis vyko Lietuvos architektų rūmų posėdžių salėje – Vilniaus g. 4, LT-01102 Vilnius.

Daryti garso įrašai: Darytas 1 (vienas) garso įrašas –2019-04-24 Vilniaus RAT.MP3 (įrašo trukmė 02:11:05).

I. NAGRINĖJAMI KLAUSIMAI

2019 m. balandžio 24 d. Lietuvos architektų rūmų (toliau – Rūmai) Vilniaus regioninė architektūros taryba (toliau – Taryba) svarstė:

- Visuomeninio neformalaus judėjimo „Gelbėkime Vilniaus medžius“ administratorės dr. Jekaterinos Lavrinec prašymą dėl „Sapiegų rezidencijos, Antakalnio g., Vilniaus m., teritorijos sutvarkymo projekto“ atitikimo Architektūros kokybės kriterijams.

Nagrinėtas dokumentas viešai paskelbtas:

https://www.slideshare.net/VMS_2015/sapieg-parko-sutvarkymo-projektas

Paprašius iki Tarybos posėdžio pradžios SĮ „Vilniaus planas“ projekto vadovė Jurga Silvija Večerskytė-Šimeliūnė atsiuntė Projekto medžiagą susipažinimui Tarybos nariams.

Taryboje Projekto svarstymas vyko tokia tvarka: atviroje posėdžio dalyje buvo išklausti projekto rengėjo SĮ „Vilniaus planas“ projekto vadovės Jurgos Silvijos Večerskytės-Šimeliūnės sprendiniai dėl nagrinėjamo Objekto, Vilniaus miesto savivaldybės vyriausio architekto Mindaugo Pakalnio pasisakymas, pareiškėjos visuomeninio neformalaus judėjimo „Gelbėkime Vilniaus medžius“ administratorės dr. Jekaterinos Lavrinec pasisakymas, visuomenės atstovų klausimai ir komentarai. Pareiškėjams užduoti klausimai. Po to vyko uždara Tarybos posėdžio dalis.

II. KLAUSIMŲ NAGRINĖJIMUI REIKŠMINGOS APLINKYBĖS

PROJEKTO PAVADINIMAS: Sapiegų rezidencijos, Antakalnio g., Vilniaus m., teritorijos sutvarkymo projektas.

PROJEKTO STADIJA: Tvarkybos darbų projektas.

PROJEKTUOTOJAS: Savivaldybės įmonė „VILNIAUS PLANAS“, Konstitucijos pr. 3, Lt-09601, Vilnius, tel. (8-5) 211 2446. Kodas Juridinių asmenų registre 123615345.

STATYTOJAS: VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖ, Konstitucijos pr. 3, Lt-09601, Vilnius, tel. (8-5) 211 2000. Kodas Juridinių asmenų registre 188710061.

STATINIO ADRESAS: Antakalnio g. 17, Vilniaus m.

PROJEKTO VADOVAS (PV): Jurga Silvija Večerskytė-Šimeliūnė, kval. atestato Nr. A 1326, 3312, 17.

Savivaldybės įmonės „Vilniaus planas“ atstovė, projekto vadovė Jurga Silvija Večerskytė-Šimeliūnė išsamiai pristatė Sapiegų rezidencijos teritorijos sutvarkymo projektą ir darbų eigą. Iš projekto vadovės Jurgos Silvijos Večerskytės-Šimeliūnės pristatymo: Sapiegų rezidencijos ansamblio teritorija epochų eigoje yra stipriai pakitusi kraštovaizdžio, erdvės bei planiniu aspektais. Nors barokinių rūmų kompozicijos ašyje buvusio sodo erdvei pavyko išvengti grubesnės intervencijos, ji nenukentėjo nuo užstatymo, tačiau erdvės vizualiniai ryšiai

su bažnyčia buvo prarasti, taip pat neišliko oranžerija bei kavos namai. Rūmams praradus reprezentacinę funkciją, barokinis sodas taip pat prarado reprezentacinį statusą. Atliktų tyrimų ir analizių rezultatai referuoja apie stipriai sunykusį barokinio parko autentiškumą, nepakankamą istorinės ikonografinės medžiagos kiekį. Vertingiausi istoriniai šaltiniai yra XVIII – XIX a. inventorių tekstiniai aprašai, iš kurių žinome apie dalį želdyne augusių augalų, veikusių du fontanus, bei numanome apie buvusį parterą ornamentuotą raštais ir bosketą, kurio alėjas formavo liepų gyvasienės. Remiantis Europine tradicija kaip analogu estetinei minčiai, aprobavus istorinių planų, rašytinių šaltinių ir istorinių vaizdų (litografijos ir tapybos darbų) teikiamus duomenis, galima nustatyti vertybės prarastų elementų programą. Remiantis tyrimų duomenimis projekte numatoma atkurti barokinio parko erdvinę ir planinę struktūrą su parko parterio želdiniais ir dekoratyviniais elementais. Vertingų medžių alėjų fragmentai, eilės, pavieniai medžiai ar jų grupės tvarkomos pagal parko regeneracijos projektą, parengtą remiantis dendrologinių tyrimų išvadomis ir rekomendacijomis. Regeneracijos projektas parengiamas atsižvelgiant į medžių gyvybingumą ir stabilumą. Įvertinus papildomus dendrologinius tyrimus, turi būti paruošti medžių priežiūros planai alėjoms, bei atskiriems medžiams. Numatomos takų dangos – skalda, galimas fragmentinis lauko akmenų arba medžio dangų panaudojimas. Numatomos tokios pagrindinės darbų apimtys: alėjų restauravimas ir atkūrimas, augimvietės regeneravimas; takų dangos įrengimas; parterinės dalies restauravimas ir gėlyno atkūrimas; baseino restauravimas atkuriant ir fontano įrengimas; bosketo dalies restauravimas; želdyno rekuperacija ir rūšinės įvairovės restauracija, augimvietės regeneravimas; mažosios architektūros elementų restauravimas ir naujų įrengimas; apšvietimo sistemos rekonstravimas; vasaros vandentiekio rekonstravimas ir laistymo sistemos įrengimas; vaizdo stebėjimo sistemos įrengimas.

Vilniaus miesto savivaldybės vyriausiasis architektas Mindaugas Pakalnis papildomai pakomentavo pateiktus Projekto sprendinius, argumentuotai atsakė į visuomenės iškeltus klausimus. M. Pakalnis apžvelgė keletą sesijų su visuomene rezultatus ir naujus pasiūlymus Projektui rengti.

Prašymą pateikusi Visuomeninio neformalaus judėjimo „Gelbėkime Vilniaus medžius“ administratorė dr. Jekaterina Lavrinec savo pasisakymuose pateikė argumentus dėl galimų Sapiegų parko projekto rengimo eigos pažeidimų:

- Darnios aplinkos kūrimas urbanistiniu, socialiniu ir ekologiniu požiūriu – t.y. kokius darnios aplinkos formavimosi kriterijus taikė projekto rengėjai, siūlydami parko „atkūrimo“ (arba „parko barokizacijos“) sprendinius? Kokiais darnios aplinkos kriterijais vadovaujasi ir projekto užsakovas – statytojas (t.y. Vilniaus m. savivaldybė) užsisakydama ir priimdama projektus, kuriais naikinamos susiformavusios ekosistemos vardan abejotinių vizualinių efektų (pvz. vejų su barokizuotais ornamentais);
- Projekto finansavimas. Priemonių tikslai, siekiniai ir jų įgyvendinimo priemonės negali prieštarauti programos, iš kurios jie finansuojami, prioritetams – taigi, darnus naudojimas ir pritaikymas prie klimato kaitos turėtų būti šio projekto įgyvendinimo siekiniu, ir sprendiniai turi išpildyti šį siekinį („gamtos išteklių darnus naudojimas ir prisitaikymas prie klimato kaitos“). Visuomenė nebuvo informuota, kokia įtaką projekto sąmatos padidėjimas beveik 8 kartus darys sprendiniams, ir tuo pačiu aplinkai.

III. TARYBOS ARGUMENTAI

Pareiškėja dr. Jekaterina Lavrinec, Visuomeninio neformalaus judėjimo „Gelbėkime Vilniaus medžius“ administratorė, pateiktame prašyme prašė įvertinti Projektą LR Architektūros įstatyme įvardintų architektūros kokybės kriterijų atžvilgiu. Tarybos nariai savo pasisakymuose vertino Projektą šių kriterijų pagrindu:

1. **Urbanistinis integralumas:** Nuo XVII a. ansamblio teritorija buvo Sapiegų istorinės jurisdikos dalis. Barokinis rūmų parkas ribojosi su Viešpaties Jėzaus bažnyčios ir trinitorių vienuolyno sklypu - jų statybą fundavo tie patys Sapiegos. XVII a. teritorija buvo Vilniaus priemiesčio zona – užmiesčio rezidencijų ir vilų teritorija. Dabar ši teritorija yra tapusi integralia miesto (Antakalnio rajono) dalimi, tačiau beveik nepraradusi užstatymo tipologijos ir buvusio parko. Parko statusas išlieka ir siūlomame Projekte. Urbanistinio integralumo atžvilgiu Projektas situaciją siekia pagerinti atkurdamas buvusias parko barokines vertingąsias savybes. Urbanistinio integralumo įgyvendinimo sklandumui pagelbėtų visų susijusių ansamblio objektų (Sapiegų rezidencijos, trinitorių vienuolyno ir ligoninės statinių kompleksų) projektų rengimas kartu ir jų sprendinių integravimas.
2. **Atitiktis darnaus vystymosi principui:** Projekte šiam kriterijui prieštaravimų neįžvelgiama.
3. **Statybos ir kuriamos aplinkos kokybė (ergonomiškumas), ilgaamžiškumas:** Dabartinė Sapiegų parko būklė yra tokia, kokia susiklostė amžių bėgyje – dalinai yra išlikusi barokinio parko takų ir ašių kompozicija, želdynų struktūra buvo ne vieną kartą keista, yra savaiminių želdinių. Projektu siekiama atkurti barokinio parko erdvinę ir planinę struktūrą su parko parterio želdiniais ir dekoratyviniais elementais. Tokio projekto realizacija kuriamos aplinkos ergonomiškumui turėtų pasitarnauti, nes bus

tvarkomi esami ir atkuriami sunykę takai. Projekto realizacijos ilgaamžiškumas priklausys nuo vykdomų darbų kokybės ir numatomų parko priežiūros priemonių.

4. **Inovatyvumas (naujų technologijų, medžiagų, architektūrinių, urbanistinių sprendimų panaudojimas):** Projekte planuojama pritaikyti naujas technologijas apšvietimui, archeologinių elementų ir fragmentų (fontanai, lurdas ir t.t.) atkūrimui.
5. **Nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimas:** Remiantis tyrimų duomenimis projekte numatoma atkurti barokinio parko erdvinę ir planinę struktūrą su parko parterio želdiniais ir dekoratyviniais elementais.
6. **Aplinkos pritaikymas visiems visuomenės nariams – projektavimo visiems (universalus dizaino principų taikymas, užtikrinant žmonių srautų judumą ir projektuojamų objektų prieinamumą (pasiekiamumą):** Projekte šiam kriterijui prieštaravimų neįžvelgiama.
7. **Vientisa architektūrinė idėja:** Projekto esminė architektūrinė idėja yra barokinio parko erdvinės ir planinės struktūros atkūrimas. Barokiniai parkai pasižymi specifine ir griežtai kanonizuota kompozicine sąranga, bei specifiniu želdynų formavimu. Kompromisų paieška, įtakota kylančių visuomenės prieštaravimų, projekto pirminę idėją sumenkino. Pristatytame projekto variante architektūrinės idėjos vientisumas yra sunkiau įžvelgiamas, nes projekto autoriai stengėsi palikti kuo daugiau esamų medžių, kurie savo ruožtu nebeleido suformuoti aiškiai atpažįstamos barokinio parko želdynų sistemos.
8. **Funkcionalios pastato struktūros kūrimas:** Projekte šiam kriterijui prieštaravimų neįžvelgiama.
9. **Estetika:** Projektu siekiama sutvarkyti esamus parko želdynus ir atkurti barokinio parko estetinį vaizdą. Kokybiškai realizavus projektą, parko estetika taptų kokybiškesnė. Estetikos išlaikymas priklausys nuo parko priežiūros.
10. **Sprendimų racionalumas, įvertinus statinio projektavimo ir projekto realizavimo kainos santykio optimalumą:** Taryba susilaiko nuo Projekto vertinimo šio kriterijaus atžvilgiu dėl informacijos trūkumo.

IV. TARYBOS IŠVADA

Taryba suprasdama visuomenės susirūpinimą ir būgštavimą dėl numatomų pokyčių Sapiegų rezidencijos teritorijoje, kuriuos prognozuoja Savivaldybės įmonės „VILNIAUS PLANAS“ rengiamas „Sapiegų rezidencijos, Antakalnio g., Vilniaus m., teritorijos sutvarkymo projektas“, įvertino pateiktą projekto medžiagą ir Visuomeninio neformalaus judėjimo „Gelbėkime Vilniaus medžius“ administratorės dr. Jekaterinos Lavrinec pareiškimą. Pristatytai medžiagai, projektiniams sprendiniams tarybos nariai esminių pastabų neturi ir teigiamai vertina statytojo – Vilniaus m. savivaldybės, - siekį atkurti barokinį Sapiegų rezidencijos parką kaip valstybingumo įvaizdį. Taip pat Taryba nori atkreipti dėmesį, kad Projekto rengėjai ieško dialogo su vietos bendruomene ir ieško kompromisinių projekto sprendinių, todėl norėtųsi ir iš bendruomenės pusės konstruktyvaus bendradarbiavimo, o ne tik projekto neigimo.

V. TARYBOS REKOMENDACIJOS

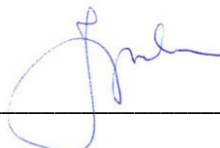
1. Rekomenduojama rengiant ir pristatant „Sapiegų rezidencijos, Antakalnio g., Vilniaus m., teritorijos sutvarkymo projektą“ visų pirma akcentuoti šio ansamblio reikšmę Lietuvos valstybei ir ateities kartoms.
2. Reikėtų siekti galimybės rengti visų susijusių ansamblio objektų (Sapiegų rezidencijos, trinitorių vienuolyno ir ligoninės statinių komplekso) projektus kartu ir bendrai integruoti jų sprendinius tam, kad maksimaliai būtų eksponuojama barokinio ansamblio visuma – vientisas barokinių sprendinių dominavimas, organiškų jungtys su aplinkinėmis erdvėmis ir objektais. Galėtų būti peržiūrėtos ansamblio objektų vertingosios savybės tam, kad jos įgytų prioritetingą hierarchiją. Jeigu siekiama atkurti barokinį ansamblių, vėlesnių laikmečių objektų vertingosios savybės neturėtų tam tapti kliūtimi.
3. Ieškant kompromisinių sprendinių dėl dabartinių medžių išsaugojimo, nepamesti barokinės erdvinės idėjos vientisumo ir grynumo.
4. Kadangi bendruomenė būgštauja dėl galimo jos rekreacinių poreikių apribojimo atkuriamame barokiniame parke, rekomenduojama Ligoninės ir ją supančio parko teritoriją numatyti kaip įvairiafunkcinės rekreacijos zoną.

Posėdžio pirmininkas _____

Dalia Dijokienė

Posėdžio sekretorė _____

Jovita Pauplienė